

Η ΣΥΤΧΡΟΝΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ ΣΕ «ΠΡΑΞΕΙΣ» Η ΕΠΟΧΗ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ ΑΝΑΣΚΑΦΩΝ

Philippe Jockey

Καθηγητής Ελληνικής Ιστορίας και Πολιτισμού
Πανεπιστήμιο Aix-Marseille I

Στο τελευταίο τέταρτο του 19ου αιώνα οι «αρχαιολογικές εξερευνήσεις», όπως συνήθιζαν να τις αποκαλούν συχνά εκείνη την εποχή (έκφραση που υπογραμμίζει τον περιπτειώδη χαρακτήρα της γνώσης της καταγωγής), αναπτύσσονται ταχύτατα στα πλέον διαφορετικά πεδία. Η αρχαιολογία της Ελλάδας αποτελεί ευγλώττο παράδειγμα αυτής της εξέλιξης στην οποία αναμειγνύονται, η δίψα της γνώσης (βλέπε Σίλιμαν στις Μυκήνες ή Έβανς στη Κνωσό), η εθνική αναζήτηση της καταγωγής και οι πολιτικοί ανταγωνισμοί σε εσωτερικό ή ευρωπαϊκό επίπεδο χωρίς να είναι πάντοτε δυνατή η διάκριση μεταξύ τους. Αυτός ο πραγματικός αρχαιολογικός πυρετός προκαλεί επιπλέον μια μηχανοποίηση των ανασκαφών μεθόδων, κληρονομιά της βιομηχανικής επανάστασης: όπως συμβαίνει με το βιομηχανικό προϊόν, πρέπει να γίνεται ταχεία παραγωγή γνώσης, ανακάλυψη και κυρίως επίδειξη στο κοινό όσο και στην εξουσία. Αυτό συνεπάγεται βέβαια κάποιες αρχαιολογικές καταστροφές.

Το παράδειγμα της Ελλάδας (1873-1903)

Η ανάπτυξη της αρχαιολογίας στο ελληνικό έδαφος από το τελευταίο τέταρτο του 19ου αιώνα είναι χαρακτηριστικό παράδειγμα του σύνθετου χαρακτήρα των σχέσεων που διαπήρουν από την αρχή, αρχαιολογία, εξουσία (ή εξουσίες) και κράτη. Η ίδρυση, με τη Συνθήκη του Λονδίνου της 3ης Φεβρουαρίου 1830, αυτόνομου ελληνικού κράτους και στη συνέχεια η ενθρόνιση το 1832 από τις Μεγάλες Δυνάμεις (Γαλλία, Αγγλία, Ρωσία και Βαυαρία) του Otto της Βαυαρίας (εξελληνισμένου σ' Όθωνα) ως βασιλιά των Ελλήνων, καθώς και η παραχώρηση την ίδια χρονιά της απόλυτης ανεξαρτησίας από τον Σουλτάνο, αποτελούν το σημείο εκκίνησης μιας νέας σχέσης των τελευταίων με το αρχαίο τους παρελθόν.

Η αρχαιολογία γίνεται έτσι κρατική υπόθεση, απολύτως εθνική, συμμέτοχος στην ίδρυση του κράτους-έθνους κατά το μοντέλο των γειτονικών ευρωπαϊκών δυνάμεων. Η ίδρυση το 1837 της εν

Αθήνας, Αρχαιολογικής Εταιρείας¹ το αποδεικνύει περίτρανα. Στο ίδιο πνεύμα, η εξαγωγή εθνικών αρχαιοτήτων εκτός ελληνικού εδάφους απαγορεύεται ρητά, μεταβάλλοντας έτσι ριζικά την ίδια την προσεγγίση των ερειπίων, ενώ στο εξής καταδικάζεται καθε λεπτοτάξια, απόσταση ή ποιαστή ποτέ επέμβαση όπως ισχεύει και σημεριά.

Παραδόξως (;) σε μια πρώτη φάση, τόμημα της αποφασιτικής βαθείας από τις Μεγάλες Δυνάμεις προς την κατεύθυνση της αποδέσμευσης από τον τουρκικό ζυγό, αυτή η εθνική αρχαιολογία θα διαμορφωθεί σε διεθνής επίπεδο, με την ίδρυση των ξένων σχολών που εγκαθίστανται η μια μετά την άλλη στο ελληνικό έδαφος από τα μέσα του 19ου αιώνα. Χρειάζεται να υπενθυμίσει κανείς ότι από το 1846 ίδρυεται με βασιλικό διάταγμα (ο Λουδοβίκος-Φίλιππος βρίσκονταν τότε στο θρόνο της Γαλλίας), με ημερομηνία 11 Σεπτεμβρίου 1846, μια «σχολή τελειοποίησης για τη μελέτη της ελληνικής γνώσης, της ιστορίας και των αρχαιοτήτων» υπό την αιγιδα του γάλλου υπουργού παρά την αυτού Μεγαλεοπότη τον βασιλέα της Ελλάδος²; Δεν θα μπορούσε να υπάρξει καλύτερο παράδειγμα που να μαρτυρεί

Annexe

Sur la ratification de la convention relative à la
touille archéologique de Delphes.

Loi n° 1974

GEORGES I^e

BRUNO

Ayant voté unanimement avec le Parlement, nous
déclorons et ordonnons:

Article 1^e

La convention concrète entre la Grèce et la France et signée à Athènes le 23 janvier (4 Nivôse) 1887, concernant la protection et l'entretien des toutes les toutes archéologiques à Delphes et dont le texte suit en traduction, a valeur pleine et légale.

Article 2^e

En raison de cette touille sont expressément obligatoirement pour cause d'utilité publique les bâtiments et autres biens immobiliers du village de Delphes, ainsi que les terrains et propriétés qui sont destinés à l'ouvrir, selon les dispositions de la loi n° 263 de 1867 sur la voirie, modifiée par les lois n° 1642 de 1888 et n° 1661 de 1890, et les propriétés des terres et propriétés occupées par les voies ferrées :

CONVENTION

Sur la touille archéologique de Delphes
Les gouvernements de la République française et du
Royaume hellénique désirent entreprendre, d'un
commun accord, des mesures pour préserver les toutes
Delphes et ayant réussi de conclure une convention
à cet effet, sont convenus de ce qui suit :

Archäologisches Institut) γεγκαθίσταται στην Αθήνα. Μεταξύ 1873 και 1875, ο γερμανός λόγιος A. Conze διευθύνει δύο έρευνες στη Σαμοθράκη, που δημοσιεύθηκαν λίγο αργότερα στο δύο μεγάλους τόμους: A. Conze, A. Hauser, G. Niemann, *Archaeologische Untersuchungen auf Samothrake*, Vienne (1875-1880). Επιτης, ο E. Curtius «βάζει ποδιά» στην Ολυμπία, όπου οι γερμανικές ανασκαφές ξεκινούν το 1875 και οδηγούν με τη σειρά τους σε σύντομο χρονικό διάστημα στη δημιουργία των *Ausgrabungen zu Olympia*³ (Berlin 1875-1879). Λίγο αργότερα, μπαίνουν στη σκηνή οι Ηνωμένες Πολιτείες και η Αγγλία: το 1882 ιδρύεται η Αμερικανική Σχολή Κλασικών Σπουδών (American School of Classical Studies) και ακολουθεύει το 1885 η Αγγλική Αρχαιολογική Σχολή (British School at Athens).

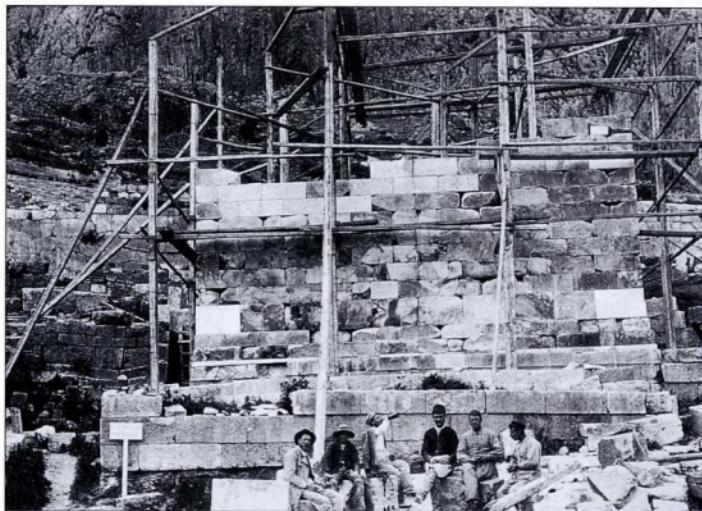
Αυτή η αντιπαλότητα των ευρωπαϊκών κρατών που μεταφέρεται στο αρχαιολογικό πεδίο, ιδιαίτερα έντονη στη γαλλογερμανική περίπτωση, θα οδηγήσει από το 1872-1874, τη Γαλλική Αρχαιολογική Σχολή της Αθήνας (Ecole française d'Athènes) να εστιάσει το ενδιαφέρον της σε αυστηρά αρχαιολογικές αποστολές. Αυτό δείχνει κυρίως η έναρξη των αρχαιολογικών ερευνών στη Δήλο το 1873 που εγκαινιάζει ο γάλλος Albert Lebègue.

Σε λιγότερο από είκοσι χρόνια αργότερα, το 1892, ξεκινά η μεγάλη ανασκαφή στους Δελφούς, καρπός μιας δυσδιόρθοτης διαπραγμάτευσης, της οποίας τα παρασκήνια ξαναβήγκαν στο φως με την ευκαιρία των εκατό χρόνων από τις

1. Επικύρωση της σύμβασης
για την αρχαιολογική
ανασκαφή των Δελφών.

ΤΙΣ ΣΤΕΝΕΣ ΚΑΙ ΜΕΡΙΚΕΣ ΦΟΡΕΣ ΣΥΓΚΡΟΥΣΙΑΚΕΣ
ΣΧΕΔΕΣ ΜΕΤΑΞΥ ΕΘΝΟΣΑΣ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ. Πράγματι, το να κατέχει κανείς τα κλειδιά του παρελθόντος ενός έθνους σημαίνει ότι ασκεί σ' αυτό όχι απλώς κάποια είδους επιρροή αλλά και μια μορφή κυριαρχίας.

Γίνεται έτσι περισσότερο κατανοητό γιατί από το 1870 Γάλλοι, Αγγλοί και Γερμανοί επεκτείνουν στο ελληνικό έδαφος τους χώρους των παραδοσιακών τους αντιπαλοτήτων. Το 1874 το Γερμανικό Αρχαιολογικό Ινστιτούτο (Deutsches

2. Δελφοί. Η αναστήλωση
του Θηραυρίου των Αθηναίων
στης άρχες του 20ού αιώνα
(Πηγή: Γαλλική
Αρχαιολογική Σχολή).

ανασκαφές των Δελφών⁴. Η άδεια ανασκαφής αποτέλεσε πράγματι αντικείμενο σκληρών δια-πραγματεύσεων μεταξύ Γερμανών και Γάλλων. Μία επιστολή του τότε Διευθυντή της Γαλλικής Αρχαιολογικής Σχολής της Αθήνας P. Foucart προς τον πρωθυπουργό και υπουργό Εθνικής Παιδείας της Γαλλίας Jules Ferry αποδεικνύει σαφώς τα παραπάνω.

Είχαν την τιμή να σας ενημερώσω για ένα πρόγραμμα ανασκαφών στα ερείπια των Δελφών... Ή επιτυχία των αρχαιολογικών ερευνών στην περιοχή είναι εξασφαλισμένη, μετά από τα αποτελέσματα που είχε ήδη το 1861 η Γαλλική Σχολή και μετά από αυτά που θέτει στη διάρκεια της φετινής χρονιάς το μέλος της Σχολής M. Haussoulier... Οφειλώντα τώρα να επισημάνω τις δύο δυοσκολίες που παρουσιάζει το σχέδιο. Η πρώτη και πιο σημαντική είναι η ύπαρξη, πάνω στα ερείπια του ναού, ενός χωριού που η απαλοτρώσιμη, έστω μερικών, είναι απαραίτητη για την ανάληψη των εργασιών [...] Θα πρέπει να απαλοτρωθούν 20 με 30 σπίτια, που είναι στη πραγματικότητα καλύβες χωρικών. Μόνο η ελληνική κυβέρνηση μπορεί να φέρει σε πέρας αποτελεσματικά αυτό το έργο. Οι δαπάνες που θα προκύψουν θα αποταμιστούν με την απόκτηση των έργων τεχνής από τις αρχαιότητες και με τα ποσά που θα δαπανηθούν στην περιοχή λόγω των εργασιών της ανασκαφής. Παρακαλώ να ζητήσετε από τους συνάδελφούς σας, κύριο υπουργό των Εξωτερικών, να υποστηρίξει αυτό το αίτημα μέσω του πρέσβη της Γαλλίας στην Αθήνα, δεδομένου ότι η ελληνική κυβέρνηση δεν θα μπορεί να αρνηθεί να κάνει στους Δελφούς αυτό που κάνει στην Ολυμπία, να θέσει δηλαδή στη διάθεσή μας τον απαραίτητο χώρο για τις ανασκαφές. Η δεύτερη δυοσκολία είναι λιγυτέρο σοβαρή. Ο προϋπολογισμός της

Σχολής δεν επαρκεί για τόσο μεγάλες εργασίες. Θα πρέπει λοιπόν να ζητήσετε από τη Βουλή μια επιπλέον πιστωτική εκπόση χλιδών φράγκων που θα μπορούσε να εκτασιευθεί σε δύο περιόδους⁵.

Η αναφορά στη γαλλογερμανική αντιπαλότητα είναι πραγματικά ξεκάθαρη: «Η ελληνική κυβέρνηση δεν θα μπορούσε να αρνηθεί να κάνει στους Δελφούς αυτό που κάνει στην Ολυμπία». Σαρδεστηρή διατύπωση δεν θα μπορούσε να υπάρξει.

Η άδεια ανασκαφής στο ιερό του Απόλλωνα θα παραχωρηθεί οριστικά στους Γάλλους με τη σύνωμη συμφωνίας μεταξύ του ελληνικού βασιλείου και του γαλλικού κράτους τον Φεβρουάριο του 1887 (εικ. 1).

Άρθρο 1. Η Ελληνική Κυβέρνηση δίδει στη Γαλλική Κυβέρνηση την άδεια να ενεργεί ανασκαφές στους Δελφούς για μια περίοδο 5 ετών, αποκλειόμενης κάθε άλλης.

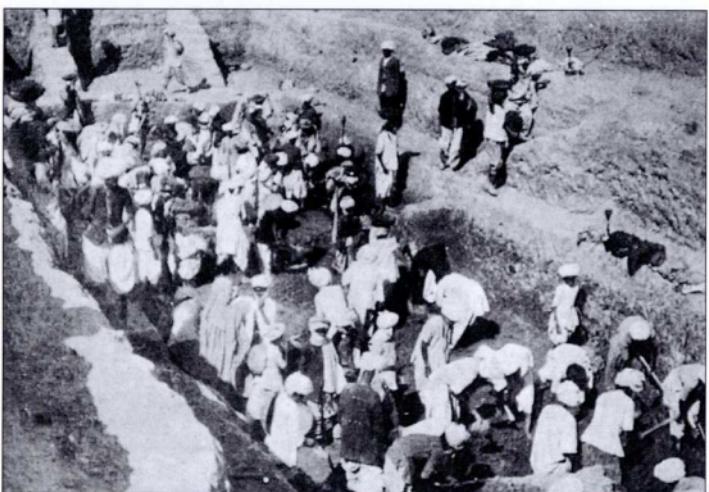
Η θέση μέσα στους αρχαίους περιβόλους, όπως θα καθοριστεί από κοινού από τον Γενικό Εφόρο Αρχαιοτήτων και τη Διεύθυνση της Γαλλικής Σχολής Αθηνών θα αποτελέσει το σύνολο των χώρων στους οποίους θα γίνουν οι ανασκαφές.

Άρθρο 2. «Η ελληνική Κυβέρνηση δεσμεύεται να καταβάλει το αντίτιμο των απαλοτρώσεων μέχρι του ποσού των 60.000 φράγκων.

Άρθρο 3. Η Γαλλική Κυβέρνηση δεσμεύεται να ενεργήσει τις ανασκαφές και να αναλαμβάινει τα έξοδά τους.

Η Ελλάς παραμένει ιδιοκτήτης όλων των καλλιτεχνικών, των αρχαιοτήτων και κάθε άλλου αντικείμενου που θα αποκαλυφθούν κατά τις ανασκαφές

Τα γήπεδα που θα απαλοτρωθούν θα αποτελέσουν την τήμα των δημιούρων κτημάτων του ελληνικού Κράτους.

3α-β. «Χάρος vs Πειθαρχία», ο αρθρολογισμός των μεθόδων ανασκαφής σύμφωνα με τον Mortimer Wheeler.

Άρθρο 4. Η Γαλλία θα έχει το αποκλειστικό δικαίωμα να κατασκευάσει εκμαγεία και να αποτυπώσει όλα τα αντικείμενα τα οποία θα έρθουν σε φωνή από τις αναφέρομενες ανασκαφές. Η διάρκεια αυτού του προνομίου καθορίζεται σε 6 χρόνια από την αποκάλυψη του καθε αντικείμενου. Κατά την ίδια αυτή περίοδο η Γαλλία θα έχει το αποκλειστικό δικαίωμα τη δημιουργίας των επιστημονικών και καλλιτεχνικών αποτελεσμάτων των αναφερομένων ανασκαφών.

Άρθρο 5. Ειδικός εντολοδόχος της Γενικής Εφορείας Αρχαιοτήτων του Ελληνικού Βασιλείου μπορεί να επιφορτιστεί με την επιβλέψη των ανασκαφικών εργασιών.

Άρθρο 6. Η παρούσα σύμβαση θα ισχύει για δέκα έτη από την αποδοχή της εκ μέρους της νομοθετικής εξουσίας.

Άρθρο 7. Κάθε μία από τις δύο κυβερνήσεις δεσμεύεται να υποβάλει το συντομότερο την παρούσα σύμβαση στη νομοθετική αποδοχή των δύο κρατών

Άρθρο 8. Η παρούσα σύμβαση θα ακυρωθεί και οι αντίστοιχες επικυρώσεις της θα ανταλλαγούν στην Αθήνα εντός της συντομότερης προθεμαίας.

Η σημασία της πράξης παραχώρησης χαρακτηρίζεται από το κύρος των συμβαλλομένων. Η προβλεπόμενη μικρή διάρκεια, δείγμα σύνεσης από την πλευρά του ελληνικού κράτους, θα έχει ως συνέπεια την ιεροδοτική ρεαλιστική ανασκαφικών μεθόδων, στο πνεύμα των μεγάλων σύγχρονων δημόσιων έργων. Πρέπει λοιπόν να φέρνουν στο φως ευρήματα με ταχείς ρυθμούς, να παραδίδουν τα ερείπια προς έκθεση στο κοινό το νωρίτερο, μοναδικό μέσο για να πετύχουν την ανανέωση της σύμβασης, δυνατότητα που προβλέπεται εξαλλου από αυτή. Αποκάλυψη των

ερειπίων, ταχεία δημοσίευση των μελετών και αναστήλωση αποτελούν τους τρεις στόχους εκείνης της περιόδου.

Οι μέθοδοι της βιομηχανικής επανάστασης που εφαρμόζονται στη μελέτη του παρελθόντος: το παράδειγμα της μεγάλης ανασκαφής στους Δελφούς (1892-1903)

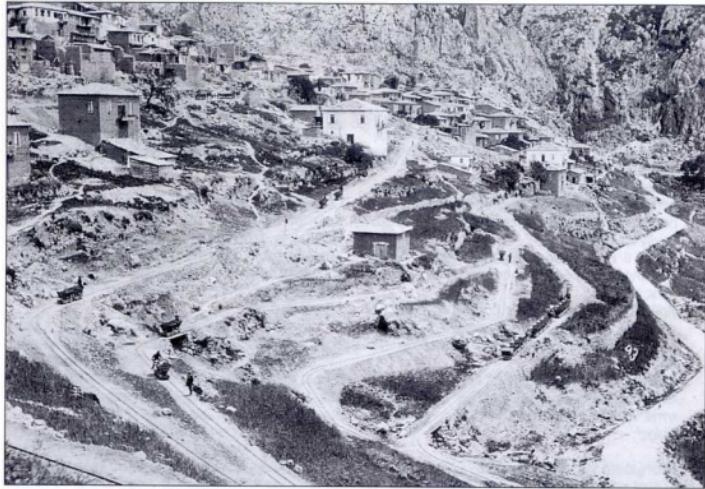
Οι ανασκαφές του 19ου αιώνα και αυτές των πρώτων δεκαετιών του 20ού έχουν κοινά στοιχεία με τη στρατιωτική εκστρατεία και τον ορθολογισμό της βιομηχανικής εποχής. Από την πρώτη διάεισδαι την οργάνωσή της, μερικές φορές και τους άνδρες της, από τη δεύτερη την εξοπλισμό της.

Ένας στρατιωτικός καρριέρας με τη σύνεση του γνωστού αρχαιολόγου Mortimer Wheeler (1890-1976) θα καταφέρει, λίγο αργότερα, στη διάρκεια του 20ού αιώνα, να απεικονίσει σε δύο εικόνες μόνο πώς αναγνωρίζεται μια καλά οργανωμένη ανασκαφή (εικ. 3α-β).

Η εικόνα 3α είναι τυπική των ανασκαφών από τα τέλη του 19ου αιώνα μέχρι τον Μεσοπόλεμο: πολυάνθρωπες ανασκαφές, όπου το αρχαιολογικό στρώμα ανασκάπτεται όπως-όπως. Η εικόνα 3β, αντίθετα, δείχνει μια ανασκαφή οργανωμένη με τη μέθοδο Wheeler: ο καθενάς έχει τη θέση του και συγκεκριμένο ρόλο, ανάλογα με το «βαθμό» του, σκαπανέας, μεταφορέας χωμάτων, τοπογράφος, αρχαιολόγος, μαρτυρώντας την ύπαρξη μιας αυστηρά τηρούμενης ιεραρχίας. Η πραγματικότητα των μεγάλων ανασκαφών του τέλους του 19ου αιώνα ανταποκρίνεται μόνο εν μέρει σ' αυτή την κάπως εξδιανικευμένη εικόνα της αρχαιολογικής δραστηριότητας.

4. Δελφοί: η εγκατάσταση του σιδηροδρομικού δικτύου Decauville (Πηγή: Γαλλική Αρχαιολογική Σχολή).

Θα μπορούσε να πει κανείς για τις ανασκαφές των Δελφών (1892-1903) ότι αντικατοπτρίζουν τους τρεις παρακάτω περιοριστικούς όρους; ταχύτητα (κίνδυνος μη ανανεωστικής αδειας ή παραχώρησης της ανασκαφής στην αντίταπη δύναμη), επιδειξη των ευρημάτων (για τον ίδιο λόγο) και ταυτόχρονα, παραγωγή γνώσης. Σ' αυτούς τους τρεις περιορισμούς απαντήσαν αντιστοιχία τρεις στρατηγικές για την ταχεία και μαζική αποκομιδή των χωμάτων από το χώρο, υιοθέτηση του συστήματος των ορυχείων με τη χρήση του μικρού τραίνου Decauville: μεταξύ του 1892 και του 1896 η Γαλλική Αρχαιολογική Σχολή της Αθήνας, εγκαθίστα σιδηροτροχίες μήκους 1800 μέτρων, προχωρεί στην απόκτηση 57 βαγόνων τύπου Decauville καθώς και στην αγορά ικανού αριθμού υποζυγίων για τη μεταφορά των χωμάτων.⁷ Το βαγόνετο Decauville θα παραμείνει για μεγάλο διάστημα το σύμβολο των ανασκαφών της εποχής (εικ. 4-5). Μετά το τέλος των ανασκαφών στους Δελφούς, το τραίνο Decauville θα μεταφερθεί στη Δήλο, όπου από το 1903 θα λειτουργήσει βοηθητικά στις γαλλικές ανασκαφές που χρηματοδότησε ο δουκάς του Loubat υπό την εποπτεία της Académie des Inscriptions et des Belles-Lettres.

Ο βιομηχανικός ρεαλισμός κατέκτησε ένα νέο πεδίο, την αρχαιολογία... Από την άλλη πλευρά, η αναστήλωση επιτρέπει την ανταπόκριση στην απαίτηση του κοινού και των χρηματοδοτών... Η αναστήλωση του Θεμαύρου των Αθηναίων είναι ένα καλό παράδειγμα αυτής της ανταπόκρισης όσον αφορά στον δεύτερο περιοριστικό όρο (εικ. 2).

Πράγματι, το 1903 ο γάλλος αρχαιολόγος ζήτησαν από το δήμο της Αθήνας να αναλάβει τη χρηματοδότηση για την αναστήλωση του αρχαίου μνημείου που κτίστηκε το 490 π.Χ. εις

ανάμνηση της νίκης στο Μαραθώνα όπου οι Αθηναίοι απώθησαν σθεναρά τους Πέρσες. Σ' αυτό το παράδειγμα βρίσκει κανεὶς όλα τα συστατικά της τότε αρχαιολογίας: προκειται κατά κύριο λόγο για μια αρχαιολογία του ωραίου μνημείου, το κοσμημένου με τα αρχιτεκτονικά του ανάγλυφα.

Κατά δεύτερο λόγο πρόκειται για μια αρχαιολογία της αναστήλωσης, που επιπρέπει έτσι την ανταπόκριση στη ρητή απάίτηση της «επιδειξίης στο κοινό...»: η πρακτική της αναστήλωσης αποτελεί πρόγραμμα το δείκτη της δραστηριότητας ή ακριβέστερα της αρχαιολογικής παραγωγής. Ακόμη και σήμερα, κάθε ανασκαφή φροντίζει, συχνά κάτω από την πίεση των «μακετών», να προχωρήσει στην αναστήλωση τοίχων, κιώνων ή ακόμη και στον. Να βιμθανώσουν μόνο την αναστήλωση της Στάσου του Απτάλου στην Αγορά των Αθηνών, πράξη γενναιόδωρη αλλά και πολιτική συγχρόνως... Με τέτοια δραστηριότητα είναι συμφέρων με την ιδέα της ευεργεσίας στην αρχαιότητα: εντελώς αμφιστρητή.

Η επιλογή της αναστήλωσης μαρτυρεί επίσης παλαιές και σύγχρονες αντιπάλοτητές. Η απόφαση, από την πλευρά των Γάλλων, να αναστηλώσουν το Θησαυρό των Αθηναίων δεν είναι καθόλου τυχαία κτισμένος μετά το 490 π.Χ. εις ανάμνηση της κατά μεγάλο μέρος αθηναϊκής νίκης στο Μαραθώνα εναντίον των Περσών. Ο Θησαυρός είναι το κατεξοχήν σύμβολο της αντίστασης των Ελλήνων εναντίον των Βαρβάρων. Μήπως λοιπόν οι Γερμανοί δεν είναι οι νέοι βάρβαροι που αιματοκύλησαν ένα τιμήμα της Ευρώπης; (ο Γαλλο-Γερμανικός Πλέοντας του 1870 είναι ακόμη πρόσφατος και παρόν στη μνήμη).

Η αναστήλωση των τοίχων και των κιών αυτού του μνημείου αποτελεί ταυτόχρονα πράξη μνήμης αλλά και πρόκληση απέναντι στον γερ-

5. Δελφοί: επιχείρηση φόρτωσης των βεγονέτων Decauville [Πηγή: Γαλλική Αρχαιολογική Σχολή].

μανό ανταγωνιστή που την εποχή εκείνη κυριαρχεί στην Ολυμπία. Οι τόποι και τα μνημεία δειχνούν τους ανθρώπους... Το ίδιο και οι αναστηλώσεις... Σ' αυτή την πολιτική γεωγραφία της αρχαιολογίας, οι Γάλλοι «επέλεξαν» τον απολώνιο χρησμό των Δελφών, εγγυήστη εκλεπτυσμένης γνώσης και ποίησης, οι Γερμανοί την Ολυμπία, στην καρδιά της τραχιάς Πελοποννήσου υπό την έντονη επίδραση της λακεδαμίας...

Ανεξάρτητα από αυτές τις ισχυρότατες ιδεολογικές πιέσεις, οι Δελφοί μαρτυρούν, τέλος, την ύπαρξη μιας αρχαιολογίας που παράγει –θα τολμούσαμε να το πούμε– γνώση, μια γνώση που γίνεται δημόσια. Την αποστολή αυτή ανέλαβαν τα τεύχη των Ανασκαφών των Δελφών. Από το 1902 και κατά το πρότυπό των γερμανικών *Olympische Forschungen* (οι Γερμανοί πράγματι είχαν ελαφρώς προηγήθη...) των *(Fouilles de Delphes)* διαμορφώνουν την πρόσδιπη της γνώσης του χώρου. Ο πρώτος τόμος (εκδόθηκε μέχρι σήμερα) έχει τον αποκαλυπτικό τίτλο: *Αποτυπώσεις και Αναστήλωσις* (1902) του A. Tournaire. Η αποτυπώση, με όλες τις σημασίες του ορού, και η αναστήλωση, επίσης με όλες τις σημασίες, είναι ακριβώς οι σκοποί της αρχαιολογίας της εποχής.

Πέρα από το δελφικό παράδειγμα, ακόμη και πέρα από το ελληνικό παράδειγμα, η αρχαιολογία, κατά τον 19ο και τον 20ό αιώνα, συμμετέχει πλήρως και –τολμούμε να πούμε– με απόλυτη συνέδηση στην κατασκευή αν όχι πάντοτε μιας εθνικιστικής ιδεολογίας, τουλάχιστον της επιβεβαίωσης των εθνικών ιδεολογιών στις οποίες αυτή προσφέρει τη συμβολή της, μέσω της έρευνας και της μελέτης των παρελθόντος. Ως προς αυτό, παραμένει τουλάχιστον πιστή στην επιμολυντική της...

Μετάφραση: Όλγα Πολυχρονοπούλου

Σημειώσεις

- Βλ. B. Πετράκος, *Η εν Αθήναις Αρχαιολογική Εταιρεία. Η ιστορία των 150 χρόνων, 1837-1987*, Η εν Αθήναις Αρχαιολογική Εταιρεία, Αθήνα 1987.
- Συγκατά με την ιστορία της Γαλλικής Αρχαιολογικής Σχολής της Αθήνας στο Ερκίνικό της, βλ. τις εξαρτήσεις παρατηρήσεις της E. Gran-Aymerich στην ωραία της μελέτη *Nissance de l'archéologie moderne, 1798-1945*, CNRS Editions, Παρίσι 1998, σ. 120-122, σ. 144-148.
- Υπό την διεύθυνση των Curtius, F. Adler, G. Hirschfeld.
- Ecole française d'Athènes, *La redécouverte de Delphes*, Παρίσι 1992. Βλ. Ιδιαίτερα το άρθρο του P. Amandry για οποιο περιγράφει με λεπτομέρεια τα ωραία περιστατικά.
- «Απόστολος της Επιτολής» με μημερογνία 1-12-1880 του Paul Foucart προς τον Πρωθυπουργό και υπουργό Εθνικής Παιδείας Jules Ferry, στο P. Amandry, *«Fouilles de Delphes et raisins de Corinth: histoire d'une négociation»*, στο *La redécouverte de Delphes*, σ. 79.
- Αποκομιδεται από τη σύμβαση σχετικά με τις αρχαιολογικές ανασκαφές στην περιοχή των Δελφών (μηνή Φεβρ. Δάσκαλος) –*Les périfications de la convention vue de Grèce (1881-1891)*–, στο *La redécouverte de Delphes*, σ. 142. Ευχαριστούμε πάλι τον κ. Βασίλη Δαρόβην για τη μετάφραση του αποκομιδατού.
- La redécouverte de Delphes*, σ. 163.

Modern Archaeology in "Acts": The Era of the Great Excavations

Ph. Jockey

The development of great excavations in Greece, starting from the last quarter of the nineteenth century, serves as a good example of the apple of discord, generated by archaeology among the European powers. It was absolutely fair and just that the Modern Greek nation wished to base its identity on and to certify its relation with its ancient past by revealing its archaeological heritage. At the same time, the rivalry of the then Great Powers created in Greece a new battle field, through the dominance and excavation of "sites-beacons", such as Delphi. Thus, in order the opponents to be surpassed, it became decisive and urgent that more and more finds to be discovered or impressive building reconstructions to be erected. These "deeds" would not only testify for the range of the work accomplished, but they would also reveal the efficiency and potency of the performer to both, friends and enemies.